

ЛАНДШАФТНЕ БУДІВНИЦТВО І ОЗЕЛЕНЕННЯ МІСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Тема 5. Рослинний матеріал у садово-парковому та ландшафтному будівництві

5.1. Характеристика хвойних і листяних деревинно-чагарникових рослин

У розпорядженні фахівців є багатий вибір листяних і хвойних порід дерев та чагарників, що пристосовувані до різноманітних умов і розрізняються за висотою, формою, щільністю крони, характером облистіння, кольором листя в різні пори року та за іншими ознаками.

Дерева розрізняють за величиною: 1-ї величини – високорослі, 2-ї – середньо-рослі, 3-ї – низькорослі.

За швидкістю зростання: ті, що дужешвидко ростуть, ті, що ростуть швидко, ті, що ростуть помірно, ті, що ростуть повільно, ті, що ростуть дуже повільно.

За довговічністю: дуже довговічні, середньої довговічності, недовговічні. Чагарники поділяються за висотою: високі, середні й низькі і за довговічністю: дуже довговічні, довговічні, середньодовговічні, недовговічні.

Для створення територій озеленення основним посадковим матеріалом є саджанці дерев і чагарників, які сформовані в деревинно-декоративних розсадниках.

Вибір конкретного дендрологічного складу до озеленення об'єкта залежить від ареалу природного розповсюдження порід, а також від зовнішніх умов навколишнього середовища й фізіологічних особливостей рослин, які в сукупності впливають на життєстійкість і якість створюваних садово-паркових композицій.

5.2. Композиційні елементи зелених насаджень

Зелені насадження складаються з таких видів:

1. **Гаї** – однопородні за складом і віком насадження на площі від 0,25 до 0,5 га.

У паркові гаї висаджують по 10-200 дерев.

2. **Деревинно-чагарникові масиви**. Бувають одно- й багатопорідні, із збереженням домінуючого значення однієї чи декількох порід. Масиви складають з дерев і чагарників різної величини і віку. До деревинного масиву при озелененні включають більше 50 дерев.

3. **Деревинно-чагарникові групи**. Групи можуть бути за складом порід – чистими і змішаними; за фактурою – ажурні й щільні; за формою – колоноподібні, пірамідальні, плакучі, кулясті; за величиною – малі (3-5 дерев), середні (5-10 дерев), великі (15-30).

4. **Солітери** – дерева, розташовані самотньо, вони ростуть на галявині, майданчику, полі, у віддаленні від зеленого масиву. Відстань від солітера до глядача повинна бути не менше двох його висот. Класичними солітерами вважаються: дуб, береза, липа, модрина, ялина, верба. Для чагарників бажані красивоквітучі.

5. **Лінійні посадки** – застосовують у вуличних посадках. У таких посадках бажано висаджувати одну породу дерев; усі дерева повинні мати приблизно однакову висоту; від планувальних елементів дерева висаджують на однаковій відстані. Лінійні посадки бувають одно- й багаторядні. Відстань між деревами залежить від призначення посадки – 2,5-5,0 м.

6. **Живоплоти** – вільно зростаючі чи формовані чагарники (рідше дерева). Живоплоти класифікують за висотою – високі, середні, низькі, бордюри; за числом рядів у них – одно- й багаторядні; за системою догляду за ними – стрижені, не стрижені, сформовані за допомогою спеціальних конструкцій.

З дерев, добре реагуючих на стрижку, в парках створюють **зелені стіни**. Для зелених стін підбирають дерева з низьким штамбом. Кращими породами для живих огорож, що підстригаються, є глоди, кизильники, сніжник.

7.Вертикальне озеленення – застосовують для декорування вертикальних площин, будинків, споруд; для створення мікроклімату – захист від перегріву приміщень, зниження міського шуму. Ліани, застосовувані у вертикальному озелененні, умовно підрозділяються на: виткі – рослини з утечками, що обвиваються безпосередньо навколо опори; що чіпляються – рослини прикріплюються до опори за допомогою вусиків присосків, повітряних коренів, листкових черешків.

8.Квітникове оформлення території – засіб прикрашання площ, бульварів, садів, парків, будинків та ін. територій міста. У садово-парковому будівництві застосовують такі види квіткового оформлення (квітники): клумби, рабатки, бордюри, міксбордери, стрічки, солітери, групи, масиви, модульні квітники, кам'яні сади, розарії, ландшафтні квітники, квіти в емкостях, сади безперервного цвітіння.

9.Газони і луги – трав'яні покриття. Газон – це площа, яка покрита злаковою трав'яною рослинністю, іноді з домішками широколистяних трав. У садово-парковому будівництві створюються наступні види газонів: декоративні, спортивні, спеціальні. Залежно від характеру застосування, пристроїв і складу декоративні газони поділяються на: звичайні, партерні, лугові й мавританські.

5.3. Основні принципи квіткового оформлення

Основними принципами, що забезпечують високий художній рівень квіткового оформлення, є: єдність композиції, пропорційність, масштабність, контрастність, ритмічність, декоративність.

Квіткове оформлення садово-паркових об'єктів повинно підпорядковуватися *єдиному композиційному замислу (темі)*. Весь комплекс квіткового оформлення повинен будуватися за схемою послідовного взаємозв'язку таких елементів: кульмінаційна композиція, яка розташовується в центрі парку, включає найбільш великі й складні елементи; основні й додаткові домінанти (акценти), які є розвитком центральної теми; локальні

акценти – в центрах місцевого значення; нейтральні композиції – в периферійних частинах території.

Пропорційність у квітковому оформленні є гармонійна співрозмірність загальних і окремих пропорцій головних і другорядних елементів, починаючи з вирішення загальної схеми і закінчуючи внутрішніми контурами й деталями окремих елементів квітника. Разом з пропорціями естетичного характеру необхідно ураховувати і функціональне значення об'єкта: залежно від площозміри квітника також коректуються.

Масштабність досягають відповідності між розмірами загальної площі садово-паркового об'єкта і його окремих планувальних вузлів (центральної частини, головних додаткових домінант). Для кращого сприйняття площа квіткових посадок не повинна перевищувати 30%, діаметр квітника в центрі паркової площі круглої форми повинен складати не більше 1/3 діаметра площі.

Контрастність – це закономірність, за допомогою якої можна виділити або підкреслити декоративні особливості квітника. Контрастність може складатися з підбору рослин, різних за висотою, формою, кольору та ін.

Ритмічність – композиційна побудова квітково-декоративних елементів різної величини й складності. Вона може виражатися у стрічковому розміщенні високих рослин, однорідних за висотою, формою і кольором, в ритмічному чергуванні однотипових за формою квітників, декоративних елементів, скульптур, фонтанів, які включені до складу композиції.

Декоративність квітників повинна досягатися мінімальними способами, без складних розбивань, малих деталей, яскравих кольорів. Але це не означає, що слід максимально спростити квітник.

Квіткове оформлення повинно бути високо декоративним й складати гарне враження протягом всього вегетаційного періоду.